

ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ

УДК 1(091).128

DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2022.1.2>**Нестеренко Павло Олександрович**аспірант кафедри соціальної філософії, філософії освіти
та освітньої політики

Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

вул. Пирогова, 9, м. Київ, Україна

orcid.org/0000-0002-8252-6879**ФЕНОМЕНИ ГОМОСЕКСУАЛЬНОСТІ
ТА АНДРОГІННОСТІ В КОНТЕКСТІ СВИТОГЛЯДНИХ ПРОБЛЕМ
СМЕРТІ ТА БЕЗСМЕРТЯ**

Актуальність проблеми. Актуальність теми дослідження обумовлена злочинним, кривавим військовим нападом країни-агресора Росії на мирну та незалежну державу Україну. Серед мотивів нападу, московський патріарх Кіріл (Гундяєв) наводить «аргумент» «неприйняття гей-парадів на Донбасі».

Саме гомофобія, ксенофобія, ненависть до гомосексуальних людей лежать в основі російського геноциду українського народу. Для того, щоб не було війни, потрібно чітко розуміти природу людської гомосексуальності та боротися на науково-філософському рівні з гомофобією, яка прихована в основі російської ненависті до українців як унікальної, миролюбної та толерантної європейської нації.

Метою даного дослідження є спроба теоретичного осмислення феномену гомосексуальності як психологічної норми та феномену андрогінності в контексті проблеми смерті та безсмертя особистості.

Методи дослідження. Для вирішення мети та завдань дослідження, автором застосовані такі класичні методи наукового пізнання як аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення та порівняння.

Одержані результати. У ході дослідження було досягнуто його основну мету та доведено, що немає наукових підстав вважати гомосексуальність «патологією психіки». Бути геєм або бісексуалом – це норма. Ми повинні вчитися толерантності та поваги до трьох сексуальних орієнтацій особистості, які є абсолютно рівні між собою і жодна з них не є ні краща, ні гірша за інші. Ці три сексуальні орієнтації абсолютно нормальні та природні. Гомосексуальна, гетеросексуальна та бісексуальна сексуальні орієнтації – це норма для філософської антропології, психології і психіатрії.

Андрогінність в контексті метаантропології є шляхом до усвідомлення, переживання й набуття безсмертя людської особистості. Андрогінна особистість інтегрує в собі гомосексуальних та гетеросексуальних людей як нормальних, рівних, унікальних та неповторних особистостей.

Майбутня перспектива – це досягнення реального безсмертя людством та повної рівноправності людей трьох сексуальних орієнтацій: гетеросексуальної, гомосексуальної та бісексуальної. Але цей рівень безсмертя буде можливим тільки тоді, коли людські особистості трансформуються у значній кількості у свій вищий рівень розвитку – андрогіни, або іншими словами боголюдство, бо лише тоді, у колективній творчості та співтворчості група андрогінів винайде шлях до реального безсмертя людської особистості.

Ключові слова: ЛГБТ, гей, андрогін, права людини, смерть, безсмертя, особистість.

Вступ. Актуальність теми дослідження обумовлена злочинним, кривавим, військовим нападом країни-агресора Росії на мирну та незалежну державу Україну. Серед мотивів нападу, московський патріарх Кіріл наводить «аргумент» «неприйняття гей-парадів на Донбасі»: у терористичній «ДНР» (прим. – П. Нестеренка) «існує неприйняття, принципове неприйняття так званих цінностей, які сьогодні пропонують ті, хто претендує на світову владу. ... Вимоги до багатьох провести гей-парад і є тестом на лояльність до наймогутнішого світу» [2]. – говорить Кіріл.

Саме гомофобія, ксенофобія, ненависть до гомосексуальних людей лежать в основі російського геноциду українського народу. Для того, щоб не було війни, потрібно чітко розуміти природу людської гомосексуальності та боротися на науково-філософському рівні з гомофобією, яка прихована в основі російської ненависті до українців як унікальної, миролюбної та толерантної європейської нації.

Також актуальність теми дослідження обумовлена тим, що у березні 2021 року були опубліковані результати Національного дослідження шкільного середовища в Україні, які засвідчили, що «80% ЛГБТ-підлітків в Україні не почувуються в безпеці у школі. 70% таких учнів чують гомофобні висловлювання на свою адресу, а 67% – чули це від співробітників школи» [9]. Українська дослідниця М. Шевцова зазначає про те, що «дослідження говорить, що школа на сьогодні не є безпечним середовищем для навчання таких дітей. Лише 20% ЛГБТ-учнів сказали, що у школі почувуються у безпеці. Всі інші почувуються у школі небезпечно, некомфортно» [21].

У класичному університетському словнику для підготовки психологів «Психологічний словник» (1990 р.) під загальною ред. А. Петровського, М. Ярошевського говориться, що «гомосексуальність виключена зі списку психічних захворювань, оскільки по жодному з психологічних тестів гомосексуальні індивіди не відрізняються від гетеросексуальних. Як правило, відношення до гомосексуальності тісно пов'язане з терпимістю тієї чи іншої культури: чим нетерпиміше суспільство, тим сильніше неприйняття гомосексуальності» [12, с. 82–83]. Тобто психологічні дослідження гомосексуальності вже на 1990 рік засвідчили, що психіка гомосексуальних людей за всіма психологічними критеріями відповідає психіці гетеросексуалів. 2021 рік – в українських школах ЛГБТ-діти потерпають від гомофобії [21]. Яка психологічна причина цієї гомофобії вчителів та більшості українських дітей і їх батьків? Гіпотетично ми допускаємо, що проблема з гомофобією в Україні сформована культурально низьким рівнем толерантності у нашому суспільстві, бракує психологічної просвіти та адекватної наукової інформації про дану проблематику сучасного українського суспільства. Українська філософсько-антропологічна спільнота та психологічна наука повинні негайно зреагувати та виступити з чіткою позицією про нормальність феномену гомосексуальності та почати проводити комплексні теоретичні і емпіричні дослідження, які будуть спрямовані на захист ЛГБТ-людей в Україні.

Метою даного дослідження є спроба теоретичного осмислення феномену гомосексуальності як психологічної норми та феномену андрогінності в контексті проблеми смерті та безсмертя особистості. Дана стаття стане корисною як філософам, психологам, вчителям, так і всім, хто цікавиться даною проблематикою психології особистості.

Методи дослідження. Для вирішення мети та завдань дослідження, нами застосовані такі класичні методи наукового пізнання як аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення та порівняння.

Результати. У філософській антропології, психології, сексології та психіатрії чітко і недвозначно сказано про те, що у людей є три нормальні сексуальні орієнтації: гетеросексуальна (сексуальна та психологічна тяга до протилежної біологічної статі), гомосексуальна (сексуальна та психологічна тяга до представників власної статі) та бісексуальна (сексуальні та психологічні бажання до обох статей). Підтвердженням цього є DSM (Американське діагностичне та статистичне керівництво для постановки психіатричних діагнозів) та МКХ (Міжнародна класифікація хвороб), в яких гомосексуальності та бісексуальності немає як психіатричного розладу та патології психіки. А це означає, що немає наукових підстав вважати «нетрадиційну сексуальну орієнтацію» патологією та ненормальністю. Тому що згідно з академіком та сексологом І. Коном, продовження роду – це другорядна функція сексуальної поведінки. Не продовження роду лежить в основі людського інстинкту спарюватися, а секс заради сексу, щоб через статевий акт максимально поєднатися з другою особистістю. А щоденна мастурбація – основа довгожителства для чоловіків, і є нормальною та природною функцією, як, наприклад, дихання, потовиділення і т.д. [7, с. 49–54].

«Ранкова ерекція – це єдина річ, яка робить чоловіка загадкою природи... Сексуальний потяг (сьогодні його частіше називають сексуальним бажанням) – специфічна мотивація, сконцентрована на сексуальній активності і прагненні до сексуального задоволення. Людина з більш сильним сексуальним потягом інтенсивніше і/або частіше відчуває бажання займатися сексом заради сексу, а не для задоволення других, більш віддалених цілей, таких як репродукція, влада або звільнення від стресу, причому ця мотивація пересилує інші бажання і потреби. Аналітичний огляд 5400 наукових статей (Baumeister et al., 2001) показав, що за більшістю показників (частота сексуальних думок, фантазій і спонтанного збудження; бажана частота сексу; частота мастурбації; бажане число партнерів; надання переваги сексу замість інших занять; активний пошук сексу; готовність ініціювати сексуальні дії; насолода різними типами сексуальних практик; готовність жертвувати ресурсами заради сексу; позитивне відношення до сексуальної активності; розповсюдженість розладів, пов'язаних з пониженням сексуального бажання; самооцінка сили сексуального потягу) чоловічий сексуальний потяг значно сильніший ніж жіночий. [6]» – говорить І. Кон. Тобто природа чоловічої сексуальності унікальна і різоче відрізняється від сексуальності тварин чи будь-яких інших відомих сучасній науці форм життя на землі. За І. Коном, людська сексуальна поведінка, в тому числі сама масова, – гетеросексуальна, ніколи не була по своїй мотивації прокреативною, тобто орієнтованою на продовження роду. Тим більше, якщо йде мова про сучасну сексуальність і особливо – чоловічу. В 1973 році «після довготривалої боротьби Американська психіатрична асоціація виключила гомосексуальність зі списку психічних хвороб. В офіційному списку діагнозів 1980 року (DSM-III) лишалася тільки згадка про «его-дистонну гомосексуальність» [7, с. 76]. Его-дистонія – це стан, коли гей, або бісексуал осуджує себе, відчуває себе «психічно хворим», «грішним», боїться і не приймає свої гомосексуальні бажання любити та займатися сексом з іншим чоловіком. Задача психіатра допомогти такому чоловіку прийняти свою природу та перестати соромитися кохати іншого чоловіка. Якщо чоловік довгий час не приймає свою гомосексуальність, починає ненавидіти інших геїв, проявляти гомофобію, або зловживати спиртним чи наркотиками у зв'язку з неприйняттям своїх сексуальних бажань, то такому чоловіку потрібно було надавати психіатричну допомогу. Наприклад, покласти такого чоловіка на лікування в псих. лікарню, щоб він нарешті прийняв свою гомосексуальність, або бісексуальність і почав радіти життю, кохаючи власну стать. Як зазначає І. Кон, «це значить, що потенційним пацієнтом психіатра є тільки той гомосексуал, що стривожений своїми сексуальними схильностями, які заважають йому жити» [7, с. 76].

Але у зв'язку з тим, що его-дистонна гетеросексуальність (це коли чоловік не відчуває сексуальних бажань до власної статі, тобто він не гей і не бісексуал, але стосунки з протилежною статтю в нього теж не складаються) у переліку діагнозів не згадувалася, це розцінили як дискримінацію, і 1987 року (DSM-III-R) поняття его-дистонної гомосексуальності взагалі усунули. В розділі «Неспецифічні сексуальні розлади» залишили тільки «постійне та явне занепокоєння із приводу своєї сексуальної орієнтації» [7, с. 76].

У 1993 році гомосексуальність визнала нормою Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ), яка написала в Міжнародній класифікації хвороб (10-й перегляд) (МКХ-10, 1994) у примітці до розділу F66 «Психологічні й поведінкові розлади, пов'язані зі статевим розвитком і орієнтацією», що «сама по собі сексуальна орієнтація не розглядається як розлад». У 1995 році цю позицію прийняла Японія. А в 2001 році Китайська психіатрична асоціація також виключила гомосексуальність зі списку переліку психічних захворювань [7, с. 76].

Згідно з дослідником Р. Комером, «дослідження гомосексуальності показали, що геї не страждають від розладу статевої ідентифікації і не більше схильні до психічних захворювань ніж інші люди, а також що не існує чітко визначеної «гомосексуальної особистості» [5, с. 428]. Тобто кожен гей унікальний і неповторний так само, як і кожний натурал. Гомосексуальність – це життєвий стиль особистості, який потрібно поважати.

Гомосексуальність людини не є патопсихологією, це норма. Бути геєм природньо і нормально. Згідно з патопсихологом Р. Комером та рядом вчених (І.С. Кон та інші), а також згідно

сучасних наукових досліджень, геї – психічно здорові, нормальні та повноцінні люди, а гомосексуальність – «варіант нормальної сексуальної поведінки» [5, с. 428]. Гомосексуальна орієнтація – це життєвий стиль, який є нормою, незалежно від того, обумовлений він генетичними факторами або оточуючим середовищем.

У 1935 році З. Фройд писав: «Гомосексуальність, звичайно ж, не є великим «досягненням» людини; в той же час у ній немає нічого ганебного, гріховного і пов'язаного з деградацією. Її неможна вважати хворобою... Багато високоповажних людей минулого і сучасності являються гомосексуалами; серед них є ряд видатних діячів (Платон, Мікеланджело, Леонардо да Вінчі та інші). Було б великою несправедливістю переслідувати гомосексуалів як злочинців.» [22, с. 786–787].

Хто такий гей? Ми хочемо запропонувати власну авторську дефініцію, **гей** – це чоловік, який кохає чоловіка як чоловіка у всій багатогранності проявів його унікальної особистості: духовному, психологічному, інтелектуальному, морально-етичному, комунікативному, емоційному, тілесному, сексуально-еротичному і т.д. і т.п.

Гей – це чоловік, який усвідомлює себе і ідентифікує таким: «Я гей». У гея є не просто позасвідомі сексуальні бажання і підсвідоме тяжіння до чоловічої статі. Гей обов'язково усвідомлює і називає себе геєм, ідентифікує себе як гея, тобто у нього повинна працювати сфера свідомості його особистості, а також його мислення повинне оперувати певним світоглядом, цінностями, в ідеалі – вихованням зі шкільної партії, згідно з яким він чітко розуміє, що бути геєм природньо і нормально.

Гей – це гармонія свідомого та позасвідомого рівнів гомосексуального чоловіка. Тобто, природні духовні, психологічні і сексуальні бажання чоловіка-гея жити з чоловіком і займатися з ним коханням, не конфліктують та не протирічають між свідомим і безсвідомим геєм.

Для гея бути геєм – це щастя. Тому що щастя – це бути в гармонії з самим собою. А бути в гармонії з самим собою гомосексуальний чоловік зможе тільки тоді, коли він вільно ідентифікує себе як гея без «сорому», страху та побоювання за власне життя від гомофобно налаштованого соціуму.

Згідно з І.С. Коном, гей – це як «лівша», «хоча ліворукість пов'язана з особливостями латералізації півкуль головного мозку й, подібно до гомосексуальності, трапляється у чоловіків удвічі частіше, ніж у жінок, вона не має нічого спільного з жодними психічними й моральними відхиленнями» [7, с. 71]. Наприклад, більшість людей пишуть правою рукою, – вони «правші». Меншість людей пишуть лівою рукою, – вони «лівші». Але що перші, що другі нормальні. За цією ж аналогією, геї як «лівші». Їх меншість, але вони нормальні та природні, як і «правші» (гетеросексуали).

Чому люди в Україні, Росії та СНД у своїй більшості негативно ставляться до геїв? Відповідь проста, їх не виховали в школі з питань сексуальної орієнтації особистості і не просвітили науковим психологічним знанням щодо нормальності та природності трьох сексуальних орієнтацій людини: гомосексуальної, бісексуальної та гетеросексуальної. В контексті цього запитання, цікаві наукові дані приводить вчений психотерапевт Д. Дейвіс у «Рожевій психотерапії» (2001). Він підкреслює, що є деструктивні уявлення в психіці людей (у психотерапевтів та психологів у тому числі) по відношенню до геїв. І ми впевнені, що особливо яскраво ці деструктивні уявлення про геїв притаманні свідомості українців, росіян та інших жителів СНД:

- уявлення про те, що бути геєм протирічить волі Бога і що гомосексуальність хвороблива та протиприродна;
- уявлення про те, що гомосексуальність менш «повноцінна», чим гетеросексуальність;
- уявлення про те, що особи нетрадиційної сексуальної орієнтації схильні до розпусних дій у відношенні до малолітніх і недосвідчених людей і т.д.
- уявлення про те, що гомосексуальні стосунки беззмістовні, короткі і пов'язані лише з отриманням сексуальної насолоди [3, с. 67];
- і добавимо від себе..., уявлення про те, що тільки стосунки між чоловіком і жінкою «нормальні», тому що геї не можуть народжувати дітей.

І так далі і тому подібне... На жаль, ці деструктивні уявлення – негативні, руйнівні програми поведінки по відношенню до геїв у більшості людей з СНД можна розширити і доповнити.

Феномен гомосексуальності піднімає проблему смерті та безсмертя особистості. Якщо гей – це нормальна людина, то чи може він жити вічно в раю? Як знайти адекватну світоглядну позицію для пояснення нормальності феномену гомосексуальності? Чи заважає гомофобія вирішити проблему смерті та безсмертя особистості? Для відповіді на ці запитання необхідно спиратися на методологічний підхід Н. Хамітова: метаантропологія [18]. Гомосексуальні люди, як і гетеросексуали, – це андрогінні особистості, а також розглядати біологічну стать та гендер як різні рівні людського буття.

Отже, зупинимося більш детально на феномені андрогінності в контексті проблеми смерті та безсмертя особистості.

Сучасне суспільство – це суспільство гендерної рівності. Тобто всі люди рівні незалежно від їх біологічної статі чи гендеру.

Питаннями гендерної проблематики та гендеру в цілому займалися такі дослідники як Т. Марценюк [10], І. Ірискіна [4], С. Крилова [8], Т. Смирнова [15], Н. Хамітов [20] та ін.

За українською дослідницею І. Ірискіною, «якщо «стать» – це сукупність біологічних ознак організму, так чи так пов'язаних із функцією репродукції (тобто розмноження), то «гендер» – соціальна надбудова над ними. «Чоловічі» й «жіночі» традиційні ролі, способи поведінки, сфери діяльності і пов'язані з усім цим установки – усе це стосується саме гендеру, а не статі» [4].

Тобто, конструкти «слабка» та «сильна» стать – це лише соціальні стереотипи поведінки, які очікують в суспільстві залежно від традиційних уявлень соціума про «чоловічі» та «жіночі» ролі, які повинні виконувати люди в залежності від їх біологічної статі. Як зазначає І. Ірискіна, «коли кажуть, що дівчата носять сукні, а хлопці – штани; що жінки – «прекрасна стать», а чоловіки – «сильна стать»; що жінці головне – вдало вийти заміж, а чоловікові – стати крутим босом; і багато інших речей – це традиційні стереотипні уявлення, які стосуються жіночого і чоловічого гендеру.

Відокремлювати гендер від статі почали порівняно недавно – в 1970-х роках, коли завдяки феміністським дослідженням стало зрозуміло, що гендерні прояви відрізняються в різних культурах, різних цивілізаціях, а ще дуже змінюються з плином історії. Отже, вони не є наслідком якоїсь особливої «жіночої» і «чоловічої» будови мозку, як уважалося раніше, а зумовлені суспільним устроєм» [4].

Чому віки людство не може розв'язати проблему смерті та безсмертя особистості? На нашу думку, вся проблема полягає в тому, що люди не можуть вийти за дихотомію патріархат-матріархат, та перебувають в дихотомічному мисленні, вважаючи, що біологічна стать прирівнюється до гендерних ролей чоловіка чи жінки як системи стереотипів поведінки чоловічності та жіночності.

За Н. Хамітовим, «ми живемо в епоху найвищого розвитку патріархальної цивілізації. Проте наша епоха є одночасно епохою її фундаментальної кризи. Це з трагічною красномовністю показали релігійні та політичні конфлікти на початку ХХІ століття і шляхи їх розв'язання. А те, що відбулося 11 вересня 2001 року, можливо, не означає вирок американській цивілізації, але це вирок цивілізації патріархальній» [20, с. 93].

Український дослідник Н. Хамітов пропонує поняття «екзистенційна стать». «Стать виявляє себе не лише як біологічний, соціально-культурний та психологічний феномени, а й як екзистенціальний феномен. Екзистенціальна стать і є головним предметом філософії статі – екзистенціальна чоловічність як духовність та екзистенціальна жіночність як душевність» [20, с. 98].

Щоб зрозуміти феномен андрогінності в контексті світоглядних проблем смерті та безсмертя для початку потрібно відповісти на запитання хто такий андрогін та що таке андрогінність.

За Н. Хамітовим, андрогін (від грец. andros – чоловік, gin – жінка) – це «істота, яка гармонійно поєднує чоловіче і жіноче начала. В міфологіях і релігіях різних народів рисами андрогіна наділялися тотемічні тварини, першолюди і боги. Андрогінність ставала глибинним атрибутом Бога-творця в іудаїзмі та християнстві» [17, с. 7].

За Н. Хамітовим та С. Криловою, андрогінність (від грец. andros – чоловік, gín – жінка) – це «категорія андрогін-аналізу, що позначає якість особистості, здатної гармонічно поєднувати в собі духовність і душевність як граничні і метаграничні прояви мужності і жіночності» [17, с. 8]. Тобто це якість андрогіна, бо андрогінність – це «феномен метаграничного буття людини» [17, с. 8].

Андрогінність – це любов-цілісність, яка за Н. Хамітовим, є поєднанням «двох способів любити себе, котрі доводяться до єдиного способу любити один одного» [18, с. 203].

Отже, андрогінність – це цілісність чоловічого та жіночого початків особистості, які поєднані між собою любов'ю. «Саме любов-цілісність є тим, що багато мислителів услід за Платоном називали андрогінізмом або, по крайній мірі, рішучий крок на шляху до андрогінізму» [18, с. 203].

За С. Ситник, С. Полшкова та Д. Трофімова, «термін «андрогінність» походить від двох грецьких слів – «andros» (чоловік) і «gynai» (жінка) – та означає поєднання чоловічого та жіночого, або ж поєднання маскулінних та фемінних рис індивідів.

Роль чоловіка і жінки у суспільному середовищі нині неминуче зазнає значних змін. Чітка гендерна диференціація не обов'язково є запорукою успішного життя в умовах сучасного суспільства. Дедалі більшої актуальності набувають питання, що стосуються гендерної рівності та впливу андрогінності на рівень якості та задоволеності життям. Крім понять маскулінності (мужності) і фемінності (жіночності), дедалі частіше звертається увага на доцільність інтеграції в поведінкових та емоційних проявах андрогінних якостей, що дозволяє представникам обох статей виявляти риси традиційно суто чоловічі чи жіночі» [14, с. 83]. Можна погодитися з авторами, саме гендерна диференціація є запорукою неуспішного життя та нерівності. Лише гендерна рівність дозволяє людині успішно адаптуватися до змінних умов буття у цьому світі, бути самодостатньою особистістю та рухатися до вирішення проблеми смерті та безсмертя особистості.

У статті «Особливості емоційного інтелекту в осіб з андрогінним типом гендерної ідентичності (за С. Бем)» [14], С. Ситник, С. Полшкова та Д. Трофімова приходять до цікавих висновків: «Андрогінний тип гендерної ідентичності дозволяє особистості за рахунок поєднання високої фемінності і маскулінності проявляти велику адаптивність, гнучкість і креативність у поведінці» [14, с. 86]. Отже, потрібно виховувати суспільство та досягти максимального усвідомлення людством необхідності масово заохочувати та сприяти формуванню андрогінного типу гендерної ідентичності.

Дослідник Н. Хамітов говорить про стратегію андрогінізації, яка дозволить гармонізувати на екзистенційному рівні духовність та душевність особистості. «Стратегію взаємодії чоловічого та жіночого можна було б назвати стратегією андрогінізації, яка в усвідомлених і розвинутих формах постає як екзистенціальний андрогінізм. Це – стратегія актуалізованої статі. ...

Андрогінізація є глибинною актуалізацією людської особистості та відносин між особистостями – тому, що означає гармонійне зростання як духовно-чоловічого, так і душевно-жіночого рівнів людського буття. Це гармонія, яка породжує внутрішню свободу і приводить людину до поєднання креативної й успішної соціалізації та любові» [20, с. 120–121].

У праці «Банкет», Платон пояснює наступним чином природу андрогіна. «Передусім існувало три роди людей, а не два, як маємо тепер, – чоловічий і жіночий. Колись був ще й третій рід, що поєднував у собі обидва начала. Був, але вже нема – лишилося від нього одне тільки ім'я ... – андрогіни» [13, с. 45].

Ці андрогіни були трьох видів, одні склалися з чоловічого і жіночого початків, інші з чоловічого і чоловічого, а треті з жіночого і жіночого начал. Вони були дуже сильні та небезпечні для богів, і Зевс наказав їх розділити на дві частини. «Коли людську природу було розділено ... на дві половини, кожна половина бажала собі поєднатися з втраченою – вони припадали одна до одної, обіймалися і, прагнучи зростись в одне, вмирали від голоду і неробства, бо одна без другої нічого не хотіла робити. І коли одна половинка вмирала, а друга лишалася, та що залишалася, вишукувала собі іншу половинку і завмирала в її обіймах, незалежно від того, зустрічалась їй половинка колишньої жінки, тобто те, що ми називаємо жінкою, чи чоловіка.

Так вони загибали. Змилувавшись над ними, Зевс, придумав новий спосіб – переставив їхні соромітні члени, щоб були спереду. Бо досі [як були цілими] мали й це назовні – і зачинали, і народжували не один в одному, а в землі, як цикади. Отже, переставив наперед їхні члени і зробив їх родження обоюпленим – через чоловіче начало в жіночому, для того, аби в поєднанні, коли чоловік з жінкою зійдеться, зачинався і продовжувався їхній рід; коли ж зійдеться чоловік з чоловіком – щоб мали від цього щонайменше задоволення і, скінчивши, повертались до роботи і дбали про інші життєві турботи. Отож відтоді взаємна любов всаджена в природу людей. Зводячи їх разом у первісну природу, Ерос намагається зробити з двох одне і зцілити людську природу.

Кожен з нас є символом людини, розділеної на дві камбалоподібні частини – з однієї дві. Тому кожен вічно шукає своєї половини. Чоловіки, які є частиною тої єдиної колись істоти, що називалась андрогіном, мають особливу пристрась до жінок, більшість із них – перелюбники. А знову жінки, що ведуть своє походження від роду андрогінів, кохаються з чоловіками – то страшні розпусниці. Жінки ж, які є половиною колишньої жінки, переважно байдужі до чоловіків, їх більше приваблюють жінки; від них і походять жонолюбниці. І чоловіки, – ті, що є половиною колишнього чоловіка, захоплюються всім чоловічим. Ще в дитячому віці, як частинки істоти чоловічого роду, вони люблять чоловіків і їм подобається лежати й обійматися з чоловіками» [13, с. 49–51].

З цього можна зробити деякі висновки та припущення. По-перше, людина-андрогін була фактично безсмертна та могла жити вічно, бо про смерть андрогінів Платон не згадує. І тільки після розділення Зевсом андрогінів на дві частини, люди стали смертні, а мета життя – знайти свою минулу половинку та з'єднатися з нею в одне ціле. По-друге, Платон вводить ідею реінкарнації. Душі людей повертаються знову і знову в людські тіла, щоб знайти свою половину, стати андрогіном та жити вічно.

М. Бердяєв говорить, що андрогінізм як поєднання чоловічого та жіночого початку в людині є кінцевим подоланням руйнації та смерті у вічному богоподібному бутті. «Чи є достатньо прояснений таємничий зв'язок любові з андрогінізмом? – питає мислитель і відповідає: Андрогінізм і є кінцеве єднання чоловічого та жіночого у вищому богоподібному бутті, кінцева подолання розпаду та розбрату, відновлення образу і подоби Бога в людині» [1, с. 100].

Що таке особистість та як вона пов'язана з андрогінністю? У нашому розумінні, особистість – це «це індивід, який прагне до безсмертя шляхом творчості та самоактуалізації, являє собою цілісність, та має свій унікальний внутрішній світ. Особистістю не народжуються, а нею стають. Індивід трансформується в особистість в той час, коли вперше починає чітко усвідомлювати неминучість власної смертності, та починає прагнути до безсмертя» [11, с. 101–102].

Виходячи з методології метаантропології Н. Хамітова, особистість у своєму онтогенетичному розвитку проходить наступні стадії буття: буденну, граничну та метаграничну, з якими корелюють буденний, особистісний та філософський типи світогляду [18].

У буденному рівні буття людина обирає стратегію конформізму, тобто пливе за течією і намагається бути такою як всі. Така особистість не думає про власну смерть та не задумується про безсмертя. Вона живе «стереотипами свого часу» [18, с. 30], а її буденний світогляд визначається ідеєю продовження роду та народження дітей. Гомофобія та неприйняття геїв на буденному рівні зумовлюються сліпим, стереотипним слідуванням буденної людини за гомофобними віруваннями та традиціями, що панують у даному суспільстві.

Особистість граничного буття розмірковує про смерть, часто може бути фанатичним послідовником різних традиційних релігій та сект, але в ту ж чергу така людина, по-перше, хоче перекласти відповідальність за прийняття власних рішень на когось іншого (наприклад, на священнослужителя), а, по-друге, її веде сліпа воля до влади над іншими людьми, де релігія та релігійне вчення застосовуються нею для того, щоб керувати та маніпулювати поведінкою інших людей. Тобто особистість граничного буття відкидає ідею безсмертя через інтелектуальний розвиток та творчість [18]. Ми вважаємо що свідомими гомофобами є в першу чергу особистості граничного буття. Вони ненавидять ЛГБТ-людей, бо їх жага до влади над іншими

людьми та фанатичне слідування релігійним догматам, засліплюють та блокують толерантність та повагу до прав людини.

Особистість метаграницного буття трансформується в андрогіна, або іншими словами, в боголюдину. У метаантропології Н. Хамітова, щоб досягнути сенс безсмертя, потрібно вийти або набути буття боголюдини, яке знаходиться у метаграницному бутті особистості [18, с. 236].

За Н. Хамітовим, боголюдина – це «єдність геніальності, святості і героїзму, а також як Андрогінна єдність жіночого і чоловічого начал. ... Боголюдина може бути зразком, символом і категорією духовної і душевної еволюції людства» [18, с. 259]. Тобто особистість границного буття апіорі не може бути гомофобом. Це толерантна людина, яка ставиться з повагою до ЛГБТ-людей.

Для того, щоб людина трансформувалася в андрогіна, або іншими словами, в боголюдину, потрібно щоб людина любила себе та інших людей безумовною любов'ю до душевних та духовних проявів людського буття, що полягають в гендерних аспектах чоловічих та жіночих ролей, а також їх сексуальної орієнтації. Дослідник Н. Хамітов пояснює це як стратегію андрогінізації, «яка в усвідомлених і розвинутих формах постає як екзистенційний андрогінізм. ... Андрогінізація є глибинною актуалізацією людської особистості та відносин між особистостями – тому, що означає гармонійне зростання як духовно-чоловічого, так і душевно-жіночого проявів людського буття. Це гармонія, яка породжує внутрішню свободу і приводить людину до поєднання креативної й успішної соціальної реалізації та любові» [20, с. 120–121].

Отже, вищий рівень розвитку особистості – це андрогін. Рівень андрогінності досягається в метаграницному рівні буття. Андрогін, або боголюдина, починає усвідомлювати власну смертність та прагне до безсмертя власної особистості через творчість, співтворчість, процес самоактуалізації та безумовну любов.

Філософський світогляд при феномені андрогінності допомагає людині, незалежно від її сексуальної орієнтації, набувати безсмертя людської особистості, як символічного, так у майбутньому і цілком реального.

Що таке безсмертя? У нашому розумінні безсмертя – це «вічне буття особистості, яке проявляється в збереженні цілісності структури її психіки: свідомості, самосвідомості, вищих пізнавальних психічних процесів, тощо» [11, с. 101].

Реальне безсмертя особистості, яке описане у даному визначенні на даний етап науки неможливе. Але можливим є символічне безсмертя через продукти творчості, у яких відображаються в тій чи іншій мірі індивідуальні особливості особистості творця.

Висновки. У ході дослідження було досягнуто його основну мету та доведено, що немає наукових підстав вважати гомосексуальність «патологією психіки». Бути геєм або бісексуалом – це норма. Ми повинні вчитися толерантності та поваги до трьох сексуальних орієнтацій особистості, які є абсолютно рівні між собою і жодна з них не є ні краща, ні гірша за інші. Ці три сексуальні орієнтації абсолютно нормальні та природні. Гомосексуальна, гетеросексуальна та бісексуальна сексуальні орієнтації – це норма для філософської антропології, психології і психіатрії.

Андрогінність в контексті метаантропології Н. Хамітова [18] є шляхом до усвідомлення, переживання й набуття безсмертя людської особистості, незалежно від її сексуальної орієнтації чи гендерної ідентичності.

Для того щоб розв'язати проблему смерті та безсмертя в контексті захисту прав ЛГБТ-людей в Україні та світі в цілому, потрібно вийти за межі матриархального та патріархального суспільства в андрогін-реальність, де всі люди на психологічному рівні стануть андрогіни, тобто особистості, які поєднують в структурі власної особистості чоловічі та жіночі риси і стереотипи поведінки.

Як засвідчує проведений аналіз, в контексті метаантропології Н. Хамітова андрогінність можлива лише в метаграницному бутті людини. Андрогін, або іншими словами боголюдина, як вищий рівень розвитку людської особистості починає не просто усвідомлювати неминучість власної смерті, а й прагне до безсмертя через продовження життя у трансформованій

тілесності або духовній трансформації через інтелектуальний розвиток, творчість та співтворчість.

На даний етап розвитку людства андрогін може досягнути символічного безсмертя як результат його творчої діяльності. Прикладом такого вищого рівня символічного безсмертя є релігії, наукові відкриття, культурні та інші значні прориви і досягнення людства.

Андрогінність в контексті метаантропології є шляхом до усвідомлення, переживання й набуття безсмертя людської особистості. Андрогінна особистість інтегрує в собі гомосексуальних та гетеросексуальних людей як нормальних, рівних, унікальних та неповторних особистостей.

Майбутня перспектива – це досягнення реального безсмертя людством та повної рівноправності людей трьох сексуальних орієнтацій: гетеросексуальної, гомосексуальної та бісексуальної. Але цей рівень безсмертя буде можливим тільки тоді, коли людські особистості трансформуються у значній кількості у свій вищий рівень розвитку – андрогіни, або іншими словами боголюдство, бо лише тоді, у колективній творчості та співтворчості група андрогінів винайде шлях до реального безсмертя людської особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бердяев Н. А. Эрос и личность. *Философия пола и любви* / Н. А. Бердяев, М. : 1989.
2. Духовний фронт У. Патріарх Кіріл спробував виправдати війну проти України неприйняттям на Донбасі гей-парадів. URL: <https://df.news/2022/03/07/patriarkh-kiril-sprobuvav-vypravdaty-vijnu-proty-ukrainy-nepriyniattiam-na-donbasi-hej-paradiv> (дата звернення: 16.03.2022).
3. Дэйвис Д., Нил Ч. Розовая психотерапия. Руководство по работе с сексуальными меньшинствами / под ред. Д. Дэйвиса, Ч. Нила / Д. Дэйвис, Ч. Нил, СПб. : Питер., 2001. 384 с.
4. Ірискіна І. Загальні поняття про трансгендерність / Гендер в деталях. URL: <https://genderindetail.org.ua/library/identichnosti/transgenderism/about-transgender-people.html?fbclid=IwAR0UQaTQachvwVmW9ftvmEVzlu9ep3SFGGEv5xqj7XVI-XKcNEKV3ZWgHLA> (дата звернення: 21.10.2021).
5. Комер Р. Патопсихология поведения. Нарушения и патологии психики. 4-е издание / Р. Комер, СПб. : Прайм-ЕВРОЗНАК, 2005. 640 с.
6. Кон И. С. Мужчина в меняющемся мире. URL: <https://psyfactor.org/lib/sexuality2.htm> (дата звернення 19.03.2021).
7. Кон І. Світанкове місячне сяйво. Лики та маски одностатевого кохання / І. Кон, Львів: НВФ «Українські технології», 2011. 560 с.
8. Крилова С. А. Безсмертя особистості як етико-екзистенційна проблема. (Автореферат кандидатської дисертації з філософії). URL: <http://cheloveknauka.com/v/405926/a?#?page=1> (дата звернення: 30.07.2021).
9. Майже 70% ЛГБТ-учнів в Україні чули гомофобні висловлювання від співробітників шкіл – дослідження. *Hromadskeua*. URL: <https://hromadske.ua/posts/majzhe-70-lgbt-uchniv-v-ukrayini-chuli-gomofobni-vislovlyuvannya-vid-spivrobotnikov-shkil-doslidzhennya> (дата звернення 19.03.2021).
10. Марценюк Т. Гендер в деталях. Виклики стереотипам / Т. Марценюк, Основи, 2017. 256 с.
11. Нестеренко П. О. Смерть та безсмертя особистості як світоглядна проблема. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. Випуск 35. URL: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/35_2021/13.pdf (дата звернення: 28.07.2021).
12. Петровский А. В., Ярошевский М. Г. Психологический словарь. / Под общ. ред. А.В. Петровского, М.Г. Ярошевского. 2-е изд., испр. и доп. / А. В. Петровский, М. Г. Ярошевский. М. : Политиздат, 1990. 494 с.
13. Платон Бенкет. / перекл. з давньогрецької і коментарі Уляна Головач, вступна стаття Джовані Реале. Вид. 2-ге, випр. / Платон, Львів : Видавництво Українського Католицького Університету, 2018. 220 с.
14. Ситник С., Полшкова С., Трофімова Д. Особливості емоційного інтелекту в осіб з андрогінним типом гендерної ідентичності (за С. Бем). *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*, No 2. С. 82–87. URL: <http://chasopys-ppp.dp.ua/index.php/chasopys/article/view/60/56> (дата звернення: 21.10.2021).

15. Смирнова Т. В. Основи гендерної освіти та виховання / Т. В. Смирнова. *Вісн. СевДТУ*. Вип. 96 : Педагогіка: зб. наук. пр. Севастополь : Вид-во СевНТУ 2009. С. 20–26.
16. Старшенбаум Г. В. Суицидология и кризисная психотерапия / Г. В. Старшенбаум, М. : Когито-Центр, 2005. 376 с.
17. Хамитов Н. [и др.]. *Философская антропология : словарь* / под ред. Н. Хамитова ; Н. Хамитов, С. Крылова, Т. Розова, С. Минева, Т. Лютый, К. : КНТ, 2011.
18. Хамитов Н. *ФИЛОСОФИЯ: БЫТИЕ. Человек. Мир от метафизики к метаантропологии. Курс лекций. 6-е издание, исправленное и дополненное* / Н. Хамитов, Киев : КНТ, 2020. 268 с.
19. Хамітов Н. В. Самотність у людському бутті. Досвід метаантропології / Друге видання, перероблене та доповнене / Н. В. Хамітов, К. : КНТ, 2017. 370 с.
20. Хамітов Н. В. Філософська антропология: актуальні проблеми. Від теоретичного до практичного повороту / Н. В. Хамітов, К. : КНТ, 2017. 394 с.
21. Шевцова М. Лише 20% ЛГБТ-підлітків почувуються у безпеці в школі – дослідження // *interfax-Україна. Інформаційне агентство*. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/730490.html> (дата звернення 19.03.2021).
22. Freud S. Letter to an American mother. *American Journal of Psychology*, 107(51): 786–787. 1947.

REFERENCES

1. Berdyayev N. A. (1989). *Eros i lichnost. Filosofiya pola i lyubvi*. [Eros and personality. Philosophy of sex and love]. M. [in Russian].
2. Dukhovnyy front U. Patriarkh Kiril sprobuvav vypravdaty viynu proty Ukrayiny nepryunyattyam na Donbasi hey-paradiv. [Spiritual Front U. Patriarch Kirill tried to justify the war against Ukraine by not accepting gay parades in Donbass]. URL: <https://df.news/2022/03/07/patriarkh-kiril-sprobuvav-vypravdaty-vijnu-proty-ukrainy-nepryjniattiam-na-donbasi-hej-paradiv> [in Ukrainian].
3. Deyvis D., Nil Ch. (2001). *Rozovaya psikhoterapiya. Rukovodstvo po rabote s seksualnymi menshinstvami*. [Rose Psychotherapy. Manual for Working with Sexual Minorities]. SPb. : Piter. [in Russian].
4. Iryskina I. *Zahalni ponyattya pro trans·hendernist*. [General concepts of transgenderism]. Hender v detalyakh. URL: <https://genderindetail.org.ua/library/identichnosti/transgenderism/about-transgender-people.html?fbclid=IwAR0UQaTQachvwVmW9ftvmEVzlu9ep3SFGGEv5xqj7XVI-XKcNEKV3ZWgHLA> [in Ukrainian].
5. Komer R. (2005). *Patopsikhologiya povedeniya. Narusheniya i patologii psikhiki*. [Pathopsychology of behavior. Disorders and pathologies of the psyche]. 4-ye izdaniye. SPb. : Praym-YEVROZNAK [in Russian].
6. Kon I. S. *Muzhchina v menyayushchemsya mire*. [A man in a changing world]. URL: <https://psyfactor.org/lib/sexuality2.htm> [in Russian].
7. Kon I. (2011). *Svitankove misyachne syayvo. Lyky ta masky odnostatevoho kokhannya*. [Dawn moonlight. Faces and masks of same-sex love]. Lviv : NVF «Ukrayinski tekhnolohiyi» [in Ukrainian].
8. Krylova S. A. *Bezsmertya osobystosti yak etyko-ekzystentsiyna problema*. [Immortality of the individual as an ethical and existential problem]. (Avtoreferat kandydat·skoyi dysertatsiyi z filosofiyi). URL: <http://cheloveknauka.com/v/405926/a?#?page=1> [in Ukrainian].
9. *Mayzhe 70% LHBT-uchniv v Ukrayini chuly homofobni vyslovlyuvannya vid spivrobotnykiv shkil – doslidzhennya*. [Almost 70% of LGBT students in Ukraine have heard homophobic statements from school staff – research]. *Hromadskeua*. URL: <https://hromadske.ua/posts/majzhe-70-lgbt-uchniv-v-ukrayini-chuli-gomofobni-vislovlyuvannya-vid-spivrobotnykiv-shkil-doslidzhennya> [in Ukrainian].
10. Martsenyuk T. (2017). *Hender v detalyakh. Vyklyky stereotypam*. [Gender in detail. Challenges to stereotypes]. Osnovy. [in Ukrainian].
11. Nesterenko P. O. *Smert ta bezsmertya osobystosti yak svitohlyadna problema*. [Death and immortality of the individual as a worldview problem]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya filosofsko-politohichni studiyi*. Vypusk 35. URL: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/35_2021/13.pdf [in Ukrainian].

12. Petrovskiy A. V., Yaroshevskiy M. G. (1990). *Psikhologicheskiy slovar*. [Psychological Dictionary]. Pod obshch. red. A.V. Petrovskogo, M.G. Yaroshevskogo. 2-ye izd., ispr. i dop. M. : Politizdat. [in Russian].
13. Platon (2018). *Benket*. [Banquet]. perekl. z davnohretskoyi i komentari Ulyana Holovach, vstupna statty Dzhovani Reale. Vyd. 2-he, vypr. Lviv : Vydavnytstvo Ukrayinskoho Katolytskoho Universytetu. [in Ukrainian].
14. Sytnyk S., Polshkova S., Trofimova D. Osoblyvosti emotsiynoho intelektu v osib z androhinnym typtom hendernoyi identychnosti (za S. Bem). [Peculiarities of emotional intelligence in persons with androgynous type of gender identity (according to S. Bem)]. *Dniprovskyy naukovyy chasopys publichnoho upravlinnya, psykholohiyi, prava*. No 2. С. 82–87. URL: <http://chasopys-ppp.dp.ua/index.php/chasopys/article/view/60/56> [in Ukrainian].
15. Smyrnova T. V. (2009). *Osnovy hendernoyi osvity ta vykhovannya*. []. Visn. SevDTU. Vyp. 96 : *Pedahohika* : zb. nauk. pr. Sevastopol : Vyd-vo SevNTU. [in Ukrainian].
16. Starshenbaum G. V. (2005). *Suitsidologiya i krizisnaya psikhoterapiya*. [Suicidology and crisis psychotherapy]. M. : Kogito-Tsentr. [in Russian].
17. Khamitov N. [i dr.]. (2011). *Filosofskaya antropologiya*. Slovar pod red. [Philosophical anthropology. Dictionary, ed.]. Pod red. N. Khamitova. K.: KNT. [in Russian].
18. Khamitov N. (2020). *FILOSOFIYA: Bytiye. Chelovek. Mir ot metafiziki k metaantropologii*. Kurs leksiyy. 6-ye izdaniye, ispravlennoye i dopolnennoye. Kiyev : KNT. [in Russian].
19. Khamitov N. V. (2017). *Samotnist u lyudskomu butti. Dosvid metaantropolohiyi*. [Loneliness in human existence. Experience of metaanthropology]. Druhe vydannya, pereroblene ta dopovnene. K. : KNT. [in Ukrainian].
20. Khamitov N. V. (2017). *Filosofska antropolohiya: aktualni problemy. Vid teoretychnoho do praktychnoho povorotu*. [Philosophical anthropology: current issues. From theoretical to practical turn]. K. : KNT. [in Ukrainian].
21. Shevtsova M. *Lyshe 20% LHBT-pidlitkiv pochuvayutsya u bezpetsi v shkoli – doslidzhennya*. [Only 20% of LGBT adolescents feel safe at school – research]. Interfax-Ukrayina. Informatsiyne ahenstvo. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/730490.html> [in Ukrainian].
22. Freud S. (1947). Letter to an American mother. *American Journal of Psychology*, 107(51): 786–787. [in English].

Nesterenko Pavlo Olexandrovich

Postgraduate student at the Department of Social Philosophy,
Philosophy of Education and Education Policy
National Pedagogical Dragomanov University
9, Pyrohova str., Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0002-8252-6879

PHENOMENA OF HOMOSEXUALITY AND ANDROGENISM IN THE CONTEXT OF WORLD VIEW PROBLEMS OF DEATH AND IMMORTALITY

The urgency of the problem. *The urgency of the research topic is due to the criminal, bloody, military attack of the aggressor country of Russia on the peaceful and independent state of Ukraine. Among the motives for the attack, Moscow Patriarch Kirill (Gundyaev) cites an “argument” for “not accepting gay parades in the Donbas”.*

Homophobia, xenophobia, hatred of homosexual people are the basis of the Russian genocide of the Ukrainian people. In order to avoid war, it is necessary to clearly understand the nature of human homosexuality and fight at the scientific and philosophical level against homophobia, which is hidden in the basis of Russian hatred of Ukrainians as a unique, peaceful and tolerant European nation.

The aim of this study *is to try to theoretically understand the phenomenon of homosexuality as a psychological norm and the phenomenon of androgyny in the context of the problem of death and immortality of the individual.*

Research methods. *To solve the purpose and objectives of the study, the author used such classical methods of scientific knowledge as analysis, synthesis, induction, deduction, generalization and comparison.*

The results obtained. *In the course of the study, its main goal was achieved and it was proved that there is no scientific basis to consider homosexuality a “mental pathology.” Being gay or bisexual is the norm. We must learn tolerance and respect for the three sexual orientations of the individual, which are completely equal to each other and none of them is better or worse than the others. These three sexual orientations are completely normal and natural. Homosexual, heterosexual, and bisexual sexual orientations are the norm for philosophical anthropology, psychology, and psychiatry.*

Androgyny in the context of metaanthropology is the path to awareness, experience and acquisition of immortality of the human person. Androgynous personality integrates homosexual and heterosexual people as normal, equal, and unique individuals.

The future perspective is the achievement of real immortality by mankind and full equality of people of three sexual orientations: heterosexual, homosexual and bisexual. But this level of immortality will be possible only when human personalities are transformed in large numbers into their higher level of development – androgynes, or in other words god-men, because only then, in collective creativity and co-creation, a group of androgynes will find a way to real immortality.

Key words: *LGBT, gay, androgynous, human rights, death, immortality, personality.*